

**BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
DOCTORAL SCHOOL IN PHILOSOPHY**

***Sensoriality and constitution of sense in the
experience of work of art***

PHD THESIS

SUMMARY

**Doctoral supervisor:
Prof. univ. dr. Veress Carol**

**PhD candidate:
Péter Mónika**

2013

Table of content

Introduction	5
1. The sensory experience.....	14
1.1. The sensation as a physiological process.....	16
1.1.1. <i>The process of sight</i>	18
1.1.2. <i>The process of hearing</i>	23
1.1.3. <i>The body detection</i>	26
1.1.4. <i>The scent</i>	28
1.1.5. <i>The tasting</i>	31
1.2. The "self-specificity" of sensation.....	33
1.2.1. <i>The cognitive abilities determining sensation</i>	34
1.2.1.1. <i>Attention</i>	35
1.2.1.2. <i>Memory</i>	36
1.2.2. <i>The affective factors determining sensation</i>	38
1.3. The process of sensory experience	44
1.3.1. <i>The experience as a filtering mechanism</i>	45
1.3.2. <i>The experimental medium determining sensation</i>	48
1.3.2.1. <i>The cultural affiliation</i>	49
1.3.2.2. <i>The being in tradition</i>	51
1.3.2.3. <i>The context of sensation</i>	52
1.4. Constitution of sense in sensoriality	55
1.4.1. <i>The sense constitution role of experience</i>	55
1.4.2. <i>Sensation and sense attribution</i>	58
2. The sensoriality of works of art	63
2.1. In what sense is work of art sensory?	64
2.2. Sensoriality and mimesis	67
2.2.1. <i>The platonic conception of sensoriality and representation</i>	67
2.2.2. <i>The aristotelian concept of sensoriality and presentation</i>	78
2.3. The sensory manifestation of the transcendent	89
3. The sensoriality of artistic cognition.....	97
3.1. Sensory and/or rational cognition	98
3.1.1. <i>The rationalist conception of intellectual cognition</i>	98
3.1.2. <i>The empiricist conception of sensory cognition</i>	104
3.2. The sensory knowledge.....	110
3.3. The sensoriality of the spirit	113
3.3.1. <i>Imagination and intellect</i>	114
3.3.2. <i>The dialectic of sensory and spiritual</i>	124
4. Corporeality – sensoriality – constitution of sense.....	133
4.1. The coexistence of corporeality and sensoriality in the phenomenological conception.....	133
4.1.1. <i>The sensoriality as corporeality</i>	133
4.1.2. <i>Sensoriality and constitution of sense</i>	141
4.2. The coexistence of sensoriality and sense in the hermeneutical conception .	145

4.2.1. <i>Transformation into the structure</i>	145
4.2.2. <i>Sensoriality and constitution of sense in the gadamerian conception</i>	150
4.2.3. <i>The sensory and intellectual adherence</i>	160
5. The sensory sense	164
5.1. The manifestation of the artistic sense	164
5.2. The logos of the picture	167
5.3. Work of art – sensation – sense	178
5.4. The reading of pictures	181
5.4.1. <i>The different readings of picture</i>	184
5.4.2. <i>The correlation of pictorial sense</i>	188
Conclusions	193
Bibliography	199
Attachments	227

Keywords

sensation, perception, sensoriality, sight, sense, experience, work of art, picture, experience of works of art, ontology of works of art, mimesis, structure of adherence, manifestation, sensory sense

Sensoriality and constitution of sense in the experience of work of art

Abstract

The problem of understanding the intellectual and sensuous issues accompanies the history of philosophical thought. Whilst the intellectual cognition was generally seen as leading to certain knowledge, the sensation appeared as a more uncertain partner, as it needs to be supplemented and corrected by intellect and by concept.

The conflict between intellectual and sensory cognition is closely related to the duality of works of art`s sensual and spiritual nature. The works of art always manifest themselves in the form of sensual materials and as such they do not turn,

speak, only to the spirit, the rational understanding but at the same time they seize the senses of the host as well.

The works of art are often suspected of deception and illusory because of the polemic against the sensation. The legitimacy of works of art can only be guaranteed by the spiritual and intellectual side but the art thinkers constantly had to face the problem of the aesthetic side's inextricable presence. The issue is that despite the fact that art's legitimacy was constantly challenged during the culture's millenniums what kept alive, keeps alive, ensures this constantly questioned legitimacy.

In my thesis – locating in the conceptual horizon of the philosophical hermeneutics – I argue that the works of art's sensuality is not only the outer shell of intellectual content that awaits for peeling, in order to reveal the 'internal' intelligence but in this sensual, through this sensuality *manifests* the artistic intellect itself.

The sensual and intellectual side of works of art is not only linked but it is organized through the *inherent structure* – in Gadamer's sense. The work of art's sensory manifestation *belongs* to its intellectual content in the sense that as the work of art appears to us and shows itself, it always belongs to the work of art's own existence and at the same time it is inseparable from it.

Approaching the issue of perception from a philosophical point of view in the first chapter of my thesis I wish to point out that despite the fact that physiologically the different sensory forms adequately can be described through the investigation of the physiological processes, however from a philosophical point of view the sensory processes are not limited to determining the different physiological, physical factors. The sensation is always a life event that happens to a subject which is why we cannot talk about general sensation but rather about such a complex process combination, *an interrelation effect* in which beyond the perceptive subject's physical, sexual, age particularities, its psychological state, cultural and traditional affiliation and thus the subject's upbringing and at the same time the perceptual object and its context are also essential.

Approaching from a philosophical point of view the sensation is nothing else than an experimental phase in the sense that we always select according to our prior experiences from the flood of stimuli that strikes us.

From all this it follows that the detection processes of everyday life cannot be stereotyped, the sensation itself is not a general process that can be reproduced by all in the same way. Not somebody in general, but always a certain person detects at a given moment. Therefore the perceiving subject's and the perceived object's existence determination cannot be ignored during the examination of the detection process. From this it follows that two sensory events in the case of a person cannot be reversed, meaning that the sensation is nothing more than a single and a unique event as well.

Through the philosophical reconstruction of the following three chapters of my thesis – from the Greek philosophy to the hermeneutical view – I would like to prove that the problem of sensation, the conjunction of the sensual and the intellectual side of works of art, and the fact that the sensoriality cannot be eliminated from the works of art accompanies the history of philosophical thought.

Through the reconstruction I am looking for an answer to the question of how in the conception of different eras and thinkers is the sensual and intellectual cognition structured and in the experience of works of art does the sensual or the intellectual side gets the prominent role? In the function of all this how can the artistic intellect be created, is the gesture interpretation already included in the process of sensory experience or is the reason created only in the intellectual grasping of work of art? In relation to all this what can ensure, assure the ontology of different works of art?

Within this in the second chapter of my thesis I focus on the interpretation of the *aisthesis* concept of Plato and Aristotle, I examine what role do the different senses play in the process of human cognition, can the senses mediate any kind of knowledge? At the same time I elaborate that in his concept how the work of art structures as the idea of mimesis, in what respect can we talk about the Greek

philosophy's anti-sensuality and anti-art; and all this with what contributes to the next centuries' art conception; as well as how it transforms the question of sensation and art's ontology in the Aristotelian philosophy compared with the Platonic view. In this section I would like to prove that the Greek conception of mimesis is constituted differently in the Platonic and Aristotelian conception, whilst in Platon's it means imitation in Aristotel's it means the showing of a thing 'thus and not otherwise'.

In the third section of the thesis I approach the problem of sensoriality from a religious point of view of Saint Augustine's philosophy and I would like to point out that in a religious context the sensoriality won't be interpreted only in its sensory and spiritual dualism, but rather in an arching relation from the sensory, through the spiritual and until the transcendent.

In the third chapter of the thesis which is titled *The sensoriality of artistic cognition* away from the artistic philosophy, especially based on the works of René Descartes, Gottfried Wilhelm Leibniz, John Locke, David Hume first I investigate the rationalist and empiricist views of the knowledge. In this section I would like to point out that sensoriality, the issue of sensory cognition cannot be avoided not even by the views that faithfully highlight the intellectual gripping, however the sensory cognition is not entirely cut out of the system of human cognition. However emphasizing Hume's aesthetic view I examine how his views about beauty contribute to the examination of the sensory qualities and to the foundation of aesthetic's discipline. In the following section of the chapter I interpret Alexander Gottlieb Baumgarten's aesthetic views. I see the important role of the author in the fact that Baumgarten is the first thinker who defined aesthetics as the science of sensory cognition and in his *Aesthetics* titled work was the first who developed the scientific method of aesthetics' discipline.

The sensoriality of the spirit titled second part of the chapter in connection with Immanuel Kant's interpretation of the system of epistemology I examine how Kant tried to create a sort of common ground taking notice of the principles of empiricism and rationalism and at the same time how he attempts to rehabilitate the

physical senses. I am searching for an answer in his concept on how does the interplay between sensation and sense materializes in connection to the human cognition and aesthetic judgement? In addition to the Kantian view, in Hegel's conception art does not appear as the object of pleasure but as the knowledge mediated by sensoriality. In this section I examine how the idea of 'the sensory appearance of the notion' and the idea of 'unworldly sensory' contributes to hermeneutics and to the train of thought of modern philosophy of art, but nevertheless why we can talk about the intellectual primacy in relation to Hegel's philosophy of art.

In the *Corporeality – sensoriality – constitution of sense* titled chapter the phenomenology, including the examination of Nicolai Hartmann and Maurice Merleau-Ponty's conception we can see how the focus is shifted from intellectual cognition to sensory knowledge including physicality. Namely Merleau-Ponty was the first who broke with the philosophical tradition that announced the duality of human cognition and its sensory and intellectual nature. In contrast he traced back every mental questioning to the problem of corporeality and sensoriality.

In the second section of the chapter in relation to the interpretation of Hans-Georg Gadamer's view I would like to point out how in the conception of hermeneutics dissolves the conflict of thousands of years between the sensory and spiritual side of work of art. I wish to prove that according to the gadamerian concept the sensory and the spiritual side of works of art is not organized hierarchically but through the structures of adherence. In the concept of hermeneutics the work of art is nothing more than *revelation*, so its sensoriality belongs to the existence of works of art.

In the final chapter of the thesis I outline *the problem of sensory sense*, work of art and the intellect that constitutes in the experience of the picture. I'm searching for answers to the following questions: in what stands the privilege of works of art and of the picture; why does the picture as a work of art needs an active, 'seeing view'; in what sense can we speak about the logos of the picture; the need of learning

'the sight' in relation to the experiences of works of art; in what stands the reality of work of art and how can this unique reality open up for the host.

I wish to prove that the truth of the work of art does not stand in correlation with reality. The work of art is not the representation of ordinary things, but the showing of things otherwise, in a truer way. The privilege of work of art stands in being able to always go beyond itself. This other kind of showing reveals only for the active, 'seeing view'. According to this the work of art, the picture is nothing more than a sensory process and the sense embodied in it is sensory sense.

The experiments presented in the *empirical-applicative part* of the last chapter and through the interpretation of it I would like to prove that the process of detection and constitution of sense is always directed by the work of art, in this case by the indicators of the picture. Therefore in the picture reading of persons who have different sensing capability the same meaning context can be discovered. Therefore the different readings are not misunderstandings, misinterpretations, but the evidence that a particular work of art is able to open several meaning aspects in the same time.

The main objective of the research is proving that in the artistic mimetic basic terms of the work of art itself is mimetics, imitation, it's not a passive reflection, a representation, but rather an active presentation, a showing, namely the indication of a known thing 'thus and not otherwise'. This is why the work of art is never a representation but rather 'a look', 'an excel' in the sense that through its way of representation is capable of showing the thing as one off and individual. The work of art is capable not only to show up the privilege of the sensory world's things but the invisible itself is able to make omnipresent the things that cannot be grasped by our senses or spirit. Through the work of art the being manifests itself by the fact that through representation 'exits in the not hidden'.

The thing shown by the artistic representation does not serve for the identification of the pattern possibly found in reality but rather it converts to a structure. The transformation into a structure partly means that everything that previously was, that is the external reality itself quasi ceases to exist, on the other

hand it indicates that '*which is now thus*' therefore everything that manifests in the artistic game is true and lasting in the same time. The transformation into a structure expresses that the work of art is not only the shaping of a certain material based on a pattern through which we create the copy or facsimile of a thing, but rather the *revelation* and the *showing* of a thing as such and as never seen.

Therefore the work of art is sensory and spiritual at the same time this is why when it wants to be understood and when it transfers the artistic spirit it requires the whole subject, the person who is sensorially captivating and spiritually receptive. The experience of work of art is always a common experience form, this is why the sense of the work of art can reveal only through the process of sensory experience. First we embrace the work of art through our senses and the spirit itself is not the result of a post-construction, but it borns in the process of sensory experience. In the truth of work of art we partake not only by the gesture of spiritual turning towards but also by reflection of aesthetic sensation.

The work of art is such a *manifestation* that only 'by visualization' is able to present its own sense. That is why the sense of the work reveals only for the senses in the first place and therefore we can talk about sensory sense in relation to the experience of a work of art.

That is why the art experience enforces the modification of sense sensation, so that sensation does not look like an insecure mode of cognition, like it needs to be supplemented and consolidated by reason, but we recognize its active, sense generating feature.

Bibliography

ÁDÁM György

Érzékelés, tudat, emlékezés...biológusszemmel. Gondolat, Budapest, 1976.

ALTRICHTER Ferenc

Forrai, Locke és az innatizmus. *Világosság*, 2008/7–8. 167–190.

AMBRUS Gergely

Világkép és észleléseleméletek kapcsolata az analitikus filozófia történetében. *Kellék*, 2005/ 27–28. 73–81.

- ANTIK Sándor
Vizuális emlékezet és képi metaforák. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2008.
- ANTIK Sándor
Vizuális megismerés és kommunikáció. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2010.
- AQUINÓI Szent Tamás
 A szépről (Klima Gyula bevezetőjével). *Magyar Filozófiai Szemle*, 1984/3-4, Akadémiai Kiadó, Budapest. 454–473.
- AQUINÓI Szent Tamás
Az értelem egysége. Borbély Gábor (ford.), Matura Bölcselet, 1993.
- AQUINÓI Szent Tamás
A teológia foglalata. Második rész 1. (Questio 1-114). Tudós-Takács János (ford.), Gede Testvérek BT, Budapest, 2008.
- ARISZTOTELÉSZ
Analytica Posteriora. Electronic Text Center, University of Virginia Library, <http://etext.lib.virginia.edu/toc/modeng/public/AriPost.html>. 2012/10/12.
- ARISZTOTELÉSZ
 Hermeneutika. In uő: *Poétika, Kategóriák, Hermeneutika.* Kossuth Kiadó, 1997. 137–195.
- ARISZTOTELÉSZ
Kategóriák. In uő: *Poétika, Kategóriák, Hermeneutika.* Kossuth Kiadó, 1997. 61–134.
- ARISZTOTELÉSZ
Lélekfilozófiai írások. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
- ARISZTOTELÉSZ
Metafizika. Halasy-Nagy József (ford.), Lectum Kiadó, Szeged, 2002.
- ARISZTOTELÉSZ
Nikomakhoszi etika. Magyar Helikon, 1971.
- ARISZTOTELÉSZ
Poétika. Lazi Könyvkiadó, Szeged, 2004.
- ARISZTOTELÉSZ
Politika. 2. kiadás. Szabó Miklós (ford.), Gondolat Kiadó, Budapest, 1984.
- ARISZTOTELÉSZ
Retorika. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.
- ASZMUSZ, V. F.
Immanuel Kant. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.
- ATKINSON, R.L., ATKINSON, R.C., SMITH, E.E., BEM, D.J.
Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.
- AUGUSTINUS Aurelius
Vallomások. Városi István (ford.), Gondolat, Budapest, 1982.
- AUGUSTINUS Aurelius
 A rendről. In: *Fiatalok párbeszédek.* Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1986. 130–198.
- AUGUSTINUS Aurelius
 Beszélgetés önmagammal. In: *Fiatalok párbeszédek.* Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1986. 199–262.

- AUGUSTINUS Aurelius
A muzsikáról. In: *Fiatalokori párbeszéd.* Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1986. 441–665.
- AUGUSTINUS Aurelius
Az igaz vallásról. In: *Fiatalokori párbeszéd.* Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1986.
- AUGUSTINUS Aurelius
A Szentháromságról XI. Könyv. Gál Ferenc. (ford.), Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1985. 307–330.
- AUGUSTINUS Aurelius
 Az imádságról. *Pannonhalmi Szemle*, 1998/3. 11–30.
- BACSÓ Béla
 „Érzéki ráeszmélés és a kifejezés megértése”. Mit értünk, amikor látunk valamit?. In uő: *Ön-arc-kép. Szempontok a portréhoz.* Kijárat Kiadó, Budapest, 2012. 277–296.
- BACSÓ Béla
 A nem-látható dicsérete. In uő: *Ön-arc-kép. Szempontok a portréhoz.* Kijárat Kiadó, Budapest, 2012. 45–59.
- BACSÓ Béla
 A művészet szemlélete és a művészettörténet. Az esztétikai tapasztalat rehabilitációja a kép példáján. In uő: *A megértés művészete – A művészet megértése*, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1989. 125–143.
- BACSÓ Béla
 Az esztétikáról. In uő: *Az elmélet elmélete.* Kijárat Kiadó, Budapest, 2009. 192–203.
- BACSÓ Béla
 Perspektíva és észlelés. *Vulgo* II/1-2. 232–236.
- BACSÓ Béla
 Műalkotás és fenomen: Fritz Kaufmannról. *Jelenkor – Irodalmi és Művészeti Folyóirat* 1998. 41:(9). 942–946.
- BACSÓ Béla
 Valóban elavult lenne az észlelés? In uő: *Kiállni a zavart. Filozófiai és művészetelméleti írások.* Kijárat Kiadó, Budapest, 2004. 105–120.
- BACSÓ Béla
 Műalkotás és fenomen. *Jelenkor.* 1998. 41:(9). 942–946.
<http://www.c3.hu/scripta/jelenkor/1998/09/12bacso.htm>. 2012/12/21.
- BACSÓ Béla
 Az esztétikáról. In uő: *Az elmélet elmélete.* Kijárat Kiadó, Budapest, 2009. 192–203.
- BALOGH Tibor
 Adalékok a descartes-i reflex-fogalom színeváltozásaihoz. In: Csejtei Dezső–Dékány András–Laczkó Sándor (szerk.): *A kartezianizmus négyszáz éve.* Pro Philosophia Szegedi Alapítvány, Szeged, 1996. 115–121.
- BÁRÁNY István
 A Theaitétosz helye a Platón életművön belül. In. Platón: *Theaitétosz. Platón összes művei kommentárokkal.* Atlantisz Kiadó, Budapest, 2001. 127–164.
- BARNES, Jonathan
Arisztotelész. Akadémia Kiadó, Budapest, 1996.
- BARTHES, Roland
 A szerző halála. In uő: *A szöveg öröme. Irodalomelméleti írások.* Osiris Kiadó, Budapest, 1996. 50–55.

- BADT, Kurt
Die Kunst Cézannes. München, 1965.
- BÄTSCHMANN, Oscar
Bevezetés a művészettörténeti hermeneutikába. Corvina Kiadó, Budapest, 1998.
- BAUCH, Kurt
Imago. Vulgo II. 1-2. 247–262.
- BAUMGARTEN, Alexander Gottlieb
Esztétika. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- BELTING, Hans
A művészettörténet vége. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2007.
- BELTING, Hans
Kép-antropológia. Képtudományi vázlatok. Kijárat Kiadó, Budapest, 2003.
- BENE László
 Megismerés, nyelv és valóság *A szofistában*. In: Platón: *A szofista. Platón összes művei kommentárokkal*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2006. 131–321.
- BERKELEY, George
Tanulmányok az emberi megismerés alapelveiről és más írások. Gondolat Kiadó, Budapest, 1985.
- BLOCK, Irving
 Truth and Error in Aristotle's Theory of Sense. In: *The Philosophical Quarterly*, Vol. 11, No. 42 (Jan., 1961). 1–9.
<http://www.jstor.org/stable/2216674>. 2012/11/17.
- BODOR Péter
 Az éteren túl: a megismerés társas konstruktivista felfogása. *Replika*, 26, 1997. 105–121.
<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/26/09bodor.htm>. 2012/09/14.
- BLUMENBERG, Hans
 „A természet utánzása”. A teremtő ember eszméjének előtörténetéhez. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 191–219.
- BODOKY Péter
 Ha képek csak szépek lennének. Az érdeknélküliség értelmezési kihívásairól. In: Papp Zoltán (szerk.): *„Viharnak kitett Szavak által”*. *Tanulmányok Bacsó Béla hatvanadik születésnapjára*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsész tudományi Kar, Budapest, 2012. 15–24.
- BODOR Péter
 Az érzelmi fejlődés diszkurzív megközelítése: az érzés (feel). In: Győri Miklós (szerk.): *Az emberi megismerés kibontakozása. Társas kogníció, emlékezet, nyelv*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004. 17–40.
- BOEHM, Gottfried
 A kép hermeneutikájához. *Athenaeum* 1/4, T-Twins, Budapest, 1993. 87–111.
- BOEHM, Gottfried
 Bildsinn und Sinnesorgane. *Neue Hefte für Philosophie. Heft 18/19. Anschauung als ästhetische Kategorie*. Göttingen, S. 118–132.
 A képi értelem és az érzékszervek. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 242–253.

- BOEHM, Gottfried
 Sehen. Hermeneutische Reflexionen. In: Ralf Konersmann (szerk.): *Kritik des Sehens*, Reclam Verlag, Leipzig, 1997. 272–298.
 Látás. Hermeneutikai reflexiók. *Vulgo* II/1/2. 218–231.
- BOEHM, Gottfried
 A képleírás. A kép és a nyelv határaitól. In: Thomka Beáta (szerk.): *Narratívák 1. Képelemzés*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1998. 19–36.
- BOEHM, Gottfried
 A képkérdés. In uő: *Paul Cézanne, Montagne, Sainte-Victoire. Válogatott művészeti írások*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2005. 126–137.
- BOEHM, Gottfried
 Paul Cézanne, Montagne, Sainte-Victoire. Válogatott művészeti írások. Kijárat Kiadó, Budapest, 2005.
- BOEHM, Gottfried
 Mű és észlelés. A klasszikus modernség múzeumában. In uő: *Paul Cézanne, Montagne, Sainte-Victoire. Válogatott művészeti írások*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2005. 107–123.
- BOEHM, Gottfried
 Az élő toposza. Képtörténet és esztétikai tapasztalat. In uő: *Paul Cézanne, Montagne, Sainte-Victoire. Válogatott művészeti írások*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2005. 141–153.
- BOEHM, Gottfried
 Jenseits der Sprache? Anmerkungen zur Logik der Bilder. In: uő: *Wie Bilder Sinn erzeugen. Die Macht des Zeigens*. University Press, Berlin, 2008. 34–53.
 Nyelven túl. Megjegyzések a képek logikájáról. In: uő: *Paul Cézanne, Montagne, Sainte-Victoire. Válogatott művészeti írások*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2005. 153–166.
- BOROS Gábor
 Descartes és Kant. *Világosság*, 2004/10-11-12. 27–36.
- BOROS Gábor
Leibniz gyakorlati filozófiája. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő–Gödöllő, 2009.
- BOROS Gábor
Descartes és a korai felvilágosodás. Áron Kiadó – Brozsek Kiadó, Budapest, 2010.
- BOROS Gábor
Természet és lélek. A descartes-i perspektíva.
<http://epa.oszk.hu/00100/00186/00021/pdf/1borosg.pdf>. 2013/01/25.
- BOROS János
A megismerés talánya. Tudat, kommunikáció, történelem. Áron Kiadó, Budapest, 2009. 17–85
- BOWER, Gordon H.–FORGAS, Joseph P.
 A hangulatok szerepe az emlékezésben. In: Forgács József (szerk.): *Az érzelmek pszichológiája*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003. 97–120.
- BROWN, Clifford
 Leibniz and Aesthetic. In: *Philosophy and Phenomenological Research*. Vol. 28, No. 1 (Sep., 1967). 70–80.
<http://www.jstor.org/stable/2105324>. 2013/01/22.

- BULTMANN, Rudolf
A hermeneutika problémája. In: Csikós Ella-Lakatos László (szerk.): *Filozófiai hermeneutika*. Budapest, 1990. 91–114.
- BURNS, C. Delisle
Leibniz and Descartes. In: *The Monist*. Vol. 26, No. 4 (October, 1916). 524–533.
<http://www.jstor.org/stable/27900608>. 2013/01/22.
- BURNYEAT, Myles
The Theatetus of Plato. Hackett Publishing Company. 1900.
- CASSIRER, Ernst
Mitikus, esztétikai és teoretikus tér. *Vulgo*, II. évf. 1-2.
<http://www.c3.hu/scripta/vulgo/2/1-2/cassir>. 2013/02/15.
- CASSIRER, Ernst
Kant élete és műve. Osiris/Gond Cura Alapítvány, Budapest, 2001.
- CLARK, Andy
A megismerés építőkövei. Osiris Kiadó, 1996.
- COOPER, John M.
Plato on Sense-Perception and Knowledge („Theatetus” 184–186). In: *Phronesis*, Vol. 15, No. 2 (1970). 123–146. Published by: BRILL. URL:
<http://www.jstor.org/stable/4181847>. 2012/09/28.
- CRARY, Jonathan
Az érzékelés modernizálása.
<http://www.cab.u-szeged.hu/local/gondolatjel/95/crary.html>. 2011/12/21.
- CZAP László
Képfeldolgozás. <http://majsola.iit.unimiskolc.hu/~czap/HEFOP/Kepfeld1010.pdf>.
2011/10/19.
- CZIGLER István
Figyelem és percepció. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1999.
- CSEKE Ákos
A középkor és az esztétika. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2011.
- CSÉPE Valéria–GYŐRI Miklós–RAGÓ Anett (szerk.)
Általános pszichológia I. Észlelés és figyelem. Osiris Kiadó, Budapest, 2007.
- CSÉPE Valéria–GYŐRI Miklós–RAGÓ Anett (szerk.)
Általános pszichológia II. Tanulás – emlékezés – tudás. Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 111–153; 272–347.
- CSÉPE Valéria–GYŐRI Miklós–RAGÓ Anett (szerk.)
Általános pszichológia III. Nyelv – tudat – gondolkodás. Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 477–534.
- CSOBÓ Péter György
Az érzéki hangoktól a hangérzetekig. *VULGO*, VI.1-2, 2005. 196–213.
- DAMISCH, Hubert
A perspektíva – múltbeli dolog?. In: Házás Nikoletta (szerk.): *Változó művészetfogalom*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2001. 129–141.
- DÁNÉL Mónika
„Épületek és képek olvasása” Géczy János Carmen Figuratum című kiállításáról.
Kalligram. XI. évfolyam. 2002.
- DANTO, Arthur C.
Művészet a művészet vége után. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 370–380.

- DELEUZE, Gilles
Hume és Kant. Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- DIETER, Henrich
Aesthetic Judgment and the Moral Image of the World. Studies in Kant. Stanford University Press, Stanford California, 1992. 29–56.
- DESCARTES, RENÉ
 Szabályok az értelem vezetésére. In: *Válogatott filozófiai művek*. (ford. Szemere Samu). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1961. 85–202.
- DESCARTES, RENÉ
 Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: *Válogatott filozófiai művek*. (ford. Szemere Samu). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1961. 205–299.
- DESCARTES, RENÉ
Értekezés a módszerről. Boros Gábor (szerk.). Ikon Kiadó, Budapest, 1992.
- DESCARTES, RENÉ
Az igazság kutatása a természetes világosság által. In: *Válogatott filozófiai művek*. (ford. Szemere Samu). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1961. 301–338.
- DESCARTES, RENÉ
Elmélkedések az első filozófiáról. (ford. Boros Gábor). Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1994.
- DESCARTES, RENÉ
A lélek szenvedélyei. Dékány Andárs (ford.). Ictus Kiadó, Budapest, 1994.
- DESCARTES, RENÉ
A filozófia alapelvei. Dékány Andárs (ford.). Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- DEMETER Tamás
 Locke és az eszmék tipográfiája. *Magyar Filozófiai Szemle* 41. 1997.
- DIETER, Henrich
Aesthetic Judgment and the Moral Image of the World. Studies in Kant. Stanford University Press, 1992.
- DUCHAMP, Marcel
A teremtő aktus.
http://adattar.vmmi.org/cikkek/2809/letunk_1985.02_10_marcel_duchamp.pdf.
 2013/04/17.
- DUNN, John
Locke. Atlantisz Kiadó, Budapest, 1992.
- EIFERT Anna
 A kép az eltűnés esztétikájában. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 381–396.
- Dr. ESTEFÁNNÉ dr. VARGA Magdolna, Dr. DÁVID Mária, Dr. HATVANI Andrea (et.al)
Pszichológiai elméleti alapok.
<http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/pszielmal/index.html>. 2011/12/ 20.
- EYSENCK, Michael W.–KEANE, Mark T.
Kognitív pszichológia - Hallgatói kézikönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003. 87–105.
- FARAGÓ-SZABÓ István
 Locke-ról – némileg másképp. *Világosság*, 2008/11–12. 103–130.

- FEHÉR M. István
 „Az eszme érzéki ragyogása”. Esztétika, metafizika, hermeneutika (Gadamer és Hegel). In: *Parlando: Tanulmányok Zoltai Dénes tiszteletére*. Atlantisz Kiadó, Budapest, 2005. 23–200.
- FEHÉR M. István
Hermeneutikai tanulmányok I, L’Harmattan, Budapest, 2001.
- FORGÁCS József
 Bevezetés: Az érzelmek pszichológiája. In uő: *Az érzelmek pszichológiája*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003. 9–29.
- FORRAI Gábor
A jelek tana: Locke ismeretelmélete és metafizikája. L’Harmattan Kiadó, Budapest, 2005.
- FÜLÖP Géza
Az információ. 2. bővített és átdolgozott kiadás, Budapest, 1996.
- GADAMER, Hans-Georg
A filozófia kezdete. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- GADAMER, Hans-Georg
 Hallani – látni – olvasni. *Nagyvilág*, 2001/1. 128–134.
- GADAMER, Hans-Georg
A szép aktualitása. T-Twins Kiadó, Budapest, 1994.
- GADAMER, Hans-Georg
 A kép és a szó művészete. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép, fenomén, valóság*, Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 274–284.
- GADAMER, Hans-Georg
 Szöveg és interpretáció. In: Bacsó Béla (szerk.): *Szöveg és interpretáció*, Cserépfalvi kiadása, Budapest, 1991. 17–41.
- GADAMER, Hans-Georg
 A hallásról. *Vulgo*, 2000/3-4-5, 25–30.
- GADAMER, Hans-Georg
Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlat. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- GADAMER, Hans-Georg
 Szemlélet és szemléletesség. In: Bacsó Béla (szerk.): *Fenomén és mű*, Kijárat Kiadó, Budapest, 2003. 123–136.
- GEORGIADES G.Thrasybulos
 Megnevezés és felhangzás. *VULGO*, VI.1-2. 230–244.
- GERÉBY György
 Esztétika a középkorban. *Buksz*, 1989, I/1. 57–62.
- GIBSON, J.J., GIBSON, E.J.
 Perceptuális tanulás: differenciálás vagy gazdagodás. In: Marton L.M. (szerk.): *A tanulás szerepe az emberi észlelésben*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1975. 45–63.
- GILBERT, Katherine Everett, KUHN, Helmut
Az esztétika rövid története. Gondolat Kiadó, Budapest, 1966.
- GRAESER, Andreas
 A platóni ontológia. In: Betegh Gábor, Böröczki Tamás (szerk.): *A formák és a tudás. Tanulmányok Platón metafizikájáról és ismeretelméletéről*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 15–39.

- GRAESER, Andreas
A platóni filozófia módszerei. In: Betegh Gábor, Böröczki Tamás (szerk.): *A formák és a tudás. Tanulmányok Platón metafizikájáról és ismeretelméletéről*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 157–181.
- GREGORY, R.L.
Seeing as thinking. Times Literary Supplement, June 23, 1972.
- GREGUS Zoltán
Értelemtöbblet a művészet tapasztalatában. (Gadamer és Merleau-Ponty). In: Veress Károly (szerk.): *A hozzátartozás struktúrái. Hermeneutikai és alkalmazott filozófiai kutatások*. Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2010. 71–92.
- GULYÁS Balázs–KOVÁCS Gyula–VIDNYÁNSZKY Zoltán
A vizuális tudat. In: Pléh Csaba – Kovács Gyula–Gyulyás Balázs (szerk.): *Kognitív idegtudomány*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 619–649.
- HALL, Edward T.
Rejtett dimenziók. Gondolat Kiadó, Budapest, 1980.
- HANSLICK, Eduard
A zenei szép. *VULGO*, VI.1-2. 119–159.
- HARMON-JONES, Eddie
Az érzelmek szerepe a kognitív diszsonancia működésében. In: Forgács József (szerk.): *Az érzelmek pszichológiája*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003. 131–151.
- HARRÉ, Rom
Érzelem és emlékezet: a második kognitív forradalom. *Replika*, 1997. 25. 141/153.
<http://www.c3.hu/scripta/scripta/replika/25/harre.htm>. 2011/11/17.
- HARTL Péter
Ego cogito, ergo sum. *Kellék*, 2007/32. 17–35.
- HARTMANN, Nicolai
Esztétika. Magyar Helikon, 1977.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich
Arisztotelész. Szemere Samu (ford.). In: Arisztotelész: *Poétika, Kategóriák, Hermeneutika*. Kossuth Kiadó, 1997. 197–203.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich
Előadások a filozófia történetéről III. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1960.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich
Esztétikai előadások I. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1952.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich
Esztétikai előadások II-III. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich
Esztétika. Gondolat Kiadó, Budapest, 1974.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich
Előadások a művészet filozófiájáról. Atlantisz Kiadó, Budapest, 2004.
- HEIDEGGER, Martin
Kant és a metafizika problémája. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- HEIDEGGER, Martin
A műalkotás eredete. In uő: *Rejtektutak*. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 9–69.
- HEIDL György
A szépség bölcselete és a művészet szépsége. Cseke Ákos: *A középkor és az esztétika*.
<http://jelenkor.net/main.php?disp=disp&ID=2462>. 2012/11/25.

- HELLER Ágnes
Leibniz egzisztenciális metafizikája. Kossuth Könyvkiadó, 1995.
- HIRSCH, E.D.
 Gadamer értelmezésemélete. In: Fabiny Tibor (szerk.): *A hermeneutika elmélete. Tanulmányok.* JATEPress, Szeged, 1998. 251–265.
- HORVÁTH Zoltán
Leibniz vitái, avagy az utólag megállapított harmónia.
<http://www.c3.hu/~prophil/profi063/horvath.html>. 2013/02/25.
- HUME, David
Összes esszéi I. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1992. 19–22; 102–113; 114–138; 190–194; 213–221; 222–244.
- HUME, David
Összes esszéi II. Atlantisz könyvkiadó, Budapest, 1994. 29–41.
- HUME, David
Tanulmány az emberi értelemről. Nippon Kiadó, Budapest, 1995.
- HUME, David
Értekezés az emberi természetről. (ford. Bence György). Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
- IMDAHL, Max
 Gondolatok a kép identitásáról. *Athenaeum* 1/4. T-Twins, Budapest. 1993. 112–140.
- IMDAHL, Max
 Művészettörténeti megjegyzések az esztétikai tapasztalathoz. In: Bacsó Béla (szerk.): *Fenomén és mű. Fenomenológia és esztétika.* Kijárat Kiadó, Budapest, 2002. 211–222.
- IMDAHL, Max
 Ikonika. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság.* Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 254–273.
- IMDAHL, Max
 Giotto Aréna-freskóinak egyes narratív struktúráiról. In: Thomka Beáta (szerk.): *Narratívák I. Képelemzés.* Kijárat Kiadó, Budapest, 1998. 117–134.
- IMDAHL, Max
Giotto. Arénafreskók. Ikonográfia – Ikonológia – Ikonika. Kijárat Kiadó, Budapest, 2003. 77–98.
- IRINYI Tamás
Pszichiátriai szakápolástan. Medicina Könyvkiadó Rt., 2002. 42–58.
- KOMORJAI László
 Az érzékelés nyelve. *Világosság*, 2005/12. 35–41.
- JACOQUES, Maritain
 Keresztény művészet. *Vigilia*, 2001/8. 581–584.
- JÁNOSY István
 Platón ma. In: Platón: *Az állam.* Lazi Könyvkiadó, Szeged, 2001. 368–389.
- JAUSS, Hans Robert
Recepcióelmélet - esztétikai – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika. Osiris Kiadó, Budapest, 1997.
- JAY, Martin
 A modernitás látásrendszerei. *Vulgo* II, 1-2. 204–217.

- JONAS, Hans
A szem nemessége. In: Bacsó Béla (szerk.): *Fenomén és mű. Fenomenológia és esztétika*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2002. 109–122.
- KANT, Immanuel
Atropológiai írások. Osiris/Gond-Cura Alapítvány Kiadó, Budapest, 2005. 9–196.
- KANT, Immanuel
Prekritikai írások. Osiris/Gond-Cura Alapítvány Kiadó, Budapest, 2003. 285–336, 521–565.
- KANT, Immanuel
A tiszta ész kritikája. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- KANT, Immanuel
Az ítélőerő kritikája. Ictus Kiadó, 1995.
- KECSKÉS Pál
A középkor esztétikája. *Esztétikai Szemle*, VIII 1-2, 1942. 11–25.
- KISS Viktória
Az esztétikai tapasztalat néhány aspektusáról. In: Papp Zoltán (szerk.): „*Viharnak kitett Szavak által*”. *Tanulmányok Bacsó Béla hatvanadik születésnapjára*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsész tudományi Kar, Budapest, 2012. 125–132.
- KORNIS Gyula
Az ismerés apriori elemei Platónnál. Budapest, 1907.
- KOVÁCS Attila
Az arisztotelészi „tapintás” fogalma és a fenomenológia problémája.
<http://kellek.adatbank.transindex.ro/pdf/10/005Kovacs.pdf>. 2012/11/26.
- KOVÁCS Gyula
A perceptuális kategorizáció alapjai. In: Pléh Csaba–Kovács Gyula–Gyulyás Balázs (szerk.): *Kognitív idegtudomány*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 202–216.
- KOVÁCS Ilona
Az emberi látás fejlődése. In: Pléh Csaba–Kovács Gyula–Gyulyás Balázs (szerk.): *Kognitív idegtudomány*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 273–284.
- KRISTELLER, Paul Oskar
A művészetek modern rendszere.
[emc.elte.hu/.../Paul Oskar KristellerA muveszet modern rendszere.rtf](http://emc.elte.hu/.../Paul%20Oskar%20KristellerA%20muveszet%20modern%20rendszere.rtf).
2013/04/26.
- KRÜGER, Peter
Bevezetés a művészettörténeti elbeszéléskutatásba: a festészet és a költészet határai. In: Thomka Beáta (szerk.): *Narratívák 1. Képelemzés*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1998. 95–115.
- KURTH, Ernst
Zenepszichológia. *VULGO*, VI.1-2. 160–185.
- LANGER, Serge
Szent Ágoston. Európa könyvkiadó, Budapest, 2004. 132–151.
- LEE, Harold N.
Kant's Theory of Aesthetics. *The Philosophical Review*, Vol. 40, No. 6 (Nov., 1931). 537–548.
<http://www.jstor.org/stable/2180042>. 2013/04/15.
- LEIBNIZ, G.W.
Válogatott filozófiai írásai. Európa könyvkiadó, Budapest, 1986.

- LEIBNIZ, G.W.
Újabb értekezések az emberi értelemről. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2005.
- LOBOCZKY János
A szép mint „ontológiai híd” a múlt és a ma művészete között Gadamer hermeneutikájába.
<http://www.c3.hu/~gond/tartalom/18-19/fraloboc.html>, 2013/02/13.
- LOBOCZKY János
Mi az esztétika?
<http://epa.oszk.hu/00000/00011/00047/pdf/sz2001-3.pdf>, 2013/04/13.
- LOBOCZKY János
A kanti szép fogalma gadameri perspektívából.
<http://www.c3.hu/~prophil/profi052/loboczky.html>, 2013/13/29.
- LOCKE, John
Értekezés az emberi értelemről. Vassányi Miklós–Csordás Dávid (ford.). Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- LOSONCZ Alpár
 Az ész apóriái Descartes gondolkodásában. In: Csejtei Dezső–Dékány András–Laczkó Sándor (szerk.): *A kartezianizmus négyszáz éve.* Pro Philosophia Szegediensi Alapítvány, Szeged, 1996. 122–128.
- LOSONCZ Alpár
Merleau-Ponty filozófiája. Attraktor Kiadó, 2010.
- LOSZEV, A. F.–SESZTAKOV, V. P.
 A szép. In: *Az esztétikai kategóriák története.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1982. 115–194.
- LUHMANN, Niklas
 Látom azt, amit te nem látsz. In: *Látom azt, amit te nem látsz.* Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 108–118.
- LUKÁCS György
Adalékok az esztétika történetéhez I., II. Magvető Kiadó, Budapest, 1972.
- MARIN, Louis
 A reprezentáció. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomén – valóság.* Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 220–228.
- MARTON L.M.
 A tanulás szerepe az emberi észlelésben. In: Marton L.M.(szerk.): *A tanulás szerepe az emberi észlelésben.* Gondolat, Budapest, 1975. 5–41.
- MÁRTON Miklós
 Érzéki bizonyosság és nem-fogalmi tartalom. *Világosság*, 2008/3-4. 91–104.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
 A közvetett nyelv és a csend hangjai. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép, fenomén, valóság,* Kijárat, Budapest, 1995. 142–177.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
 Cézanne kételye. *Enigma* 1996. 3. 10. 76–89.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
A látható és a láthatatlan. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2006.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
A filozófia dicsérete.
<https://btk.ppke.hu/uploads/articles/6114/file/Merleau-Ponty.pdf>, 2013/05/10.

- MERLEAU-PONTY, Maurice
The Primary of Perception. Gallimard, Paris, 1945.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
Eye and Mind. Northwestern University Press, 1964.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
Fenomenologia perceptiei. Aion, Oradea, 1999.
- MERLEAU-PONTY, Maurice
A természet. Jegyzetek a Collège de France-ban tartott előadáshoz. In: *Tér – fenomen – mű*. Bacsó Béla (szerk.). Kijárat Kiadó, Budapest, 2009. 259–269.
- MITCHELL, W. J. Thomas
Iconology: Image – Text – Ideology. The University of Chicago Press, Chicago, 1986. 1–46.
- MITCHELL, W. J. Thomas
Mi a kép?. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat Kiadó. Budapest. 1997. 338–369.
- MOLNÁR Gergely–BLAHA Béla–HORVÁTH Gábor
Látás az ibolyán túl. <http://www.termeszetvilaga.hu/tv9704/uv.html>. 2011/10/20.
- MOORS, Martin
Kant az izlésről és az életérzésről. *Világosság*. 2006/11-12. 185–194.
- NANCY, Jean-Luc
Ami a művészetből megmarad. In: Házas Nikoletta (szerk.): *Változó művészetfogalom*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2001. 21–37.
- NIEDENTHALAND, Paula M.–HALBERSTADT, Jamin B.–SETTERLEND, Marc B.
Being Happy and Seeing "Happy": Emotional State Mediates Visual Word Recognition. *Cognition and Emotion*. 1997. 11 (4). 403–432.
http://membres.multimania.fr/silverplatter/GATEWAY/catchword/psych/02699931/PDF/a04/cogemo_9812_Niedenthal.pdf. 2012/11/28.
- NEISSER, Ulric
Megismerés és valóság. Gondolat, Budapest, 1984.
- NÉMETH Csaba
Avítt vélekedések. Umberto Eco. Művészet és szépség s középkori esztétikában. *Buksz*, 2009. XXI/2. 123–128.
- NEVILLE, Moray:
Attention: selective processes in vision and hearing. Hutchinson Educational, 1969.
- NOVÁK Rudolf
Megismerés és gondolkodás kanti megkülönböztetéséről. *Magyar Filozófiai Szemle*, 1984/3-4. 329–340.
- NYÍRI Kristóf
Képek az idegrendszerben és a filozófiában. In: Pléh Csaba–Kovács Gyula–Gyulyás Balázs (szerk.): *Kognitív idegtudomány*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 771–781.
- NYÍRI Kristóf
A gondolkodás képelemélete. <http://mek.niif.hu/00500/00587/html/>. 2012/04/21.
- NYÍRI Kristóf
Szavak és képek. *Világosság*, 2007/9. 3–12.
- OATLEY, Keith – JENKINS, Jennifer M.
Érzelmek. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 25–61, 127–166, 297–332.

- OLÁH Attila
Pszichológiai alapismeretek. Bölcsész Konzorcium, 2006. 118–145/193–224.
- ORBÁN Gyöngyi
 Az irodalom határhelyzetétől az eminens szövegig és vissza. *Korunk*, 2006/július.
<http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=2006&honap=7&cikk=8244>. 2013/02/13.
- ORBÁN Gyöngyi
Az ígérte kertje. Pro Philosophia – Polis, Kolozsvár, 1999.
- ORTEGA y Gasset, José
Elmélkedések Leibnizról: az alapelv fogalma és a deduktív elmélet fejlődése.
 Attraktor Kiadó, Máriabesnyő–Gödöllő, 2005.
- PALMER, Stephen. E.
 The effects of contextual scenes on the identification of objects. *Memory & Cognition*. Vol. 3 (5)/1975. 519–526.
- PAPP Zoltán
Elidőzni a szépnél. Kant esztétikájáról. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2010.
- PAYOT, Daniel
 Az értelem érzéki átjárói. In: Házás Nikoletta (szerk.): *Változó művészetfogalom*.
 Kijárat Kiadó, Budapest, 2001. 281–292.
- PLÉH Csaba
Bevezetés a megismeréstudományba. Typotex. Budapest. 1998.
<http://nyitottegyetem.phil-inst.hu>. 2011/10/02.
- PLATÓN
 A lakoma. In: *Platón összes művei I*. Európa Könyvkiadó, 1984.
- PLATÓN
 Állam. In: *Platón összes művei II*. Európa Könyvkiadó, 1984. 5–710.
- PLATÓN
 A szofista. In: *Platón összes művei II*. Európa Könyvkiadó, 1984. 1701–1228.
- PLATÓN
 Hetedik levél. In: *Platón összes művei III*. Európa Könyvkiadó, 1984. 1038–1083.
- PLATÓN
 Ion. Menexenosz. In: *Platón összes művei kommentárokkal*. Atlantisz Könyvkiadó,
 Budapest, 2000.
- PLATÓN
 Menón. In: *Platón összes művei I*. Európa Könyvkiadó, 1984.
- PLATÓN
 Nagyobbik Hippiasz. In: *Platón összes művei I*. Európa Könyvkiadó, 1984.
- PLATÓN
 Parmenidész. In: *Platón összes művei II*. Európa Könyvkiadó, 1984. 809–894.
- PLATÓN
 Phaidón. In: *Platón összes művei I*. Európa Könyvkiadó, 1984.
- PLATÓN
 Phaidrosz. In: *Platón összes művei II*. Európa Könyvkiadó, 1984. 711–808.
- PLATÓN
 Philébosz. In: *Platón összes művei III*. Európa Könyvkiadó, 1984. 151–306.
- PLATÓN
 Theaitétosz. In: *Platón összes művei II*. Európa Könyvkiadó. 1984. 895–170.
- PLATÓN
 Timaiosz. In: *Platón összes művei III*. Európa Könyvkiadó, 1984. 307–410.

PLATÓN

Törvények. Második Könyv. In: *Platón összes művei III.* Európa Könyvkiadó, 1984. 487–553.

PLATÓN

Törvények. Negyedik könyv. In: *Platón összes művei III.* Európa Könyvkiadó, 1984. 589–627.

RAPHAEL, Max

A műalkotás és a természeti minta. Cézanne: Mont Sainte-Victoire. *Athenaeum* 1/4. T-Twins, Budapest, 1993. 43–86.

RÁKÓCZI István Péter

Az érzékszervek és az agy.

<http://hang-kep-tan.eu/userfiles/file/erzekelesEU.pdf>. 2011/06/13.

REDL Károly

Az égi és a földi szépről. Gondolat Kiadó, Budapest, 1988.

RITOÓK Zsigmond

Források az ókori görög zenesztétika történetéhez. Akadémia Kiadó, Budapest, 1982. 117–271.

ROPOLYI László

Korlátok és képek a megismerésben. In: Kubinyi Enikő–Miklósi Ádám (szerk.): *Megismerésünk korlátai.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2006. 27–45.

ROSS, David

Arisztotelész. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.

SAJÓ Sándor

Egy láthatatlan arc képének képe. Az önarckép ontológiájához. In: Papp Zoltán (szerk.): *„Viharnak kitett Szavak által”.* *Tanulmányok Bacsó Béla hatvanadik születésnapjára.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsésztudományi Kar, Budapest, 2012. 517–576.

SCHLÜTER, Wolfgang

Immanuel Kant. Magyar Könyvklub, Budapest, 2002.

SCHMAL Dániel

Az érzékelés „nyelve” a 17. században.

<http://szabadbolcsek.uw.hu/szabbolcs-index.htm>. 2013/04/08.

SCHMITZ, Markus

A sztoikus ismeretelmélet szerepe René Descartes-nál és a tudományelméletben. *Világosság*, 2006/11-12. 61–71.

SCOTT, Dominic

A visszaemlékezés fogalma Platónnál. In: Betegh Gábor, Böröczki Tamás (szerk.): *A formák és a tudás. Tanulmányok Platón metafizikájáról és ismeretelméletéről.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 213–247.

SEKULER, Robert–BLAKE, Randolph

Észlelés. Osiris Kiadó, Budapest, 2004.

SIMON Attila

A befogadó a *Poétikában.* *Literatura*, 1998/1.

SIMON Attila

A csodálkozás és a csodálatos. *Gond.* 18-19. 1999.

<http://www.c3.hu/~gond/tartalom/18-19/frasimon.html>. 2012/10/05.

- SIMMONS, Alison
Descartes on the Cognitive Structure of Sensory Experience. In: *Philosophy and Phenomenological Research*, Vol. 67, No. 3 (Nov., 2003). 549–579.
<http://www.jstor.org/stable/20140627>. 22/01/2013.
- TENGELYI László
Kant. Áron Kiadó, Budapest, 1995.
- THOMAS J.
 Aristotle on Sense Perception. *The Philosophical Review*, Vol. 70, No. 4 (Oct., 1961). 470–484. <http://www.jstor.org/stable/2183608>. 2012/11/13.
- SIMON Attila
 Befogadó a *Poétikában*. *Litteratura*. 1998/1.
- SIMON Attila
A csodálkozás és a csodálatos.
<http://www.c3.hu/~gond/tartalom/18-19/frasimon.html>. 2012/10/22.
- SMITH, Craig A.–KIRBY, Leslie D.
 Az érzelem és a kognitív kiértékelés folyamatai. In: Forgács József (szerk.): *Az érzelmek pszichológiája*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003. 79–94.
- STAWELL, F. Melian
 Kant's Theory of Art. *The Burlington Magazine for Connoisseurs*. Vol. 22, No. 115 (Oct., 1912). 32–34. <http://www.jstor.org/stable/859065>. 2013/03/27.
- STEIGER Kornél (szerk.)
A szofista filozófia. Atlantisz, Budapest, 1993.
- STEIGER Kornél
 A szókratikus dialógusok problémája. In uő: *Tanulmányok az antik görög filozófiáról*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2010. 224–246.
- SHUSTERMAN, Richard
A pragmatista esztétika. A szépség megélése és a művészet újragondolása. Kalligram Kiadó. 2003.
- STRAWSON, Peter Frederick
Az érzékelés és a jelentés határai. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- SZABÓ Attila
Leibniz lételmélete. Blanket Kiadó, Budapest, 1993.
- SZLEZÁK, Thomas A.
Hogyan olvassunk Platónt?. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2000.
- TAYLOR A.E.
Platón. Osiris Kiadó, Budapest, 1997.
- THOMPSON, Richard L.
A tudatos észlelés mechanikája és transzcendenciája.
<http://kutatokozpont.hu/hu/a-tudatos-eszleles-mechanikaja-es-transzcendenciaja/>.
 2011/12/ 20.
- TREISMAN, A. M.–GEFFEN, G.
 Selective attention: Perception or response? *Quarterly journal of Experimental Psychology*. 1967. 19. 1–17.
- ULLMANN Tamás
A láthatatlan forma. Sematizmus és intencionalitás. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2010.
- UMBERTO, Eco
Művészet és szépség a középkori esztétikában. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002.

- UMBERTO, Eco
A középkor esztétikai fogékonysága.
<http://jelenkor.net/main.php?disp=disp&ID=351>. 2012/12/11.
- VERESS Károly
Az értelem értelméről. Hermeneutikai vizsgálódások. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2003.
- VERESS Károly
A megértés csodájáról, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006.
- VERESS Károly
Bevezetés a hermeneutikába. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2010.
- VERESS Károly
 A hozzátartozás mint alapstruktúra. In: Veress Károly (szerk.): *A hozzátartozás struktúrái. Hermeneutikai és alkalmazott filozófiai kutatások.* Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2010. 41–70.
- VIDNYÁNSZKY Zoltán
 A vizuális figyelem. In: Pléh Csaba–Kovács Gyula–Gyulyás Balázs (szerk.): *Kognitív idegtudomány.* Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 217–234.
- VILÁGI Ildikó (szerk.)
 Az érzékelés és az észlelés élettani - pszichofizikai vizsgálatai. In uő: *Élettani gyakorlatok.*
<http://physiology.elte.hu/gyakorlat/jegyzet/erzekszervek.pdf>. 2012/01/17.
- WALTER, Benjamin
A műalkotás a technikai reprodukálhatóság korában.
http://www.aura.c3.hu/walter_benjamin.html. 2013/05/10.
- WINKLER István
 Hangok szervezése és leképezése. In. Pléh Csaba–Kovács Gyula–Gyulyás Balázs (szerk.): *Kognitív idegtudomány.* Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 151–170.
- WOLFGAND, Röd
 A kanti tapasztalatelmélet pszichológiai interfunkciójának egy alternatívája. *Magyar Filozófiai Szemle*, 1991/4-5. 403–422.
- WOLLHEIM, Richard
 Valamiként-látás, benne-látás és a képi reprezentáció. In: Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomén – valóság.* Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 229–241.
- ZOLTAI Dénes
Az esztétika rövid története. Kossuth Könyvkiadó, 1987.
- ZUNCKERT, Rachel
Kant on Beauty and Biology. Cambridge University Press, 2007. 171–387.